

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

Redacțiunea și Administrațiunea:
Brasiovu, piața mare Nr. 22. — „Gazeta” este:
Joi și Duminică.

Prețului abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe șese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu sên
28 franci.

Anul XLII.

Se prenumera:
la postele c. și r. și pe la dd. corespondenti.

Anunțurile:
un'a serie garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retrămitu.

Nr. 35.

Joi, 3 | 15 Maiu

1879.

Brasiovu, 2/14 Maiu.

Mane serbamu aniversarea maretiei dile de 3/15 Maiu 1848 — o serbamu cu lacrimi în ochi, d'ér' aceste nu sunt lacrimi de bucuria, ci de profunda dorere pentru ceea ce amu perdutu în inter-valulu acest'a de 31 de ani, și pentru ceea ce po-temu se mai perdemu.

Amu perdutu acelu curagiu alu opiniunei, acea taria morala, acea firma resolutiune în lupt'a pentru bunurile cele mai scumpe ale unui poporu, de care era petrunsa mic'a pleiada a luptatorilor nostri d'inainte de 1848 și care si-a aflatu espressionea s'a cea mai înalta în adunarea cea mare poporala de pe Campulu Libertatii și suntemu în pericolu de a perde înca și mai multu: — încrederea în propriile nôstre fortie, în misiunea nobila ce ne este data dela provedintia și noue că și celorlalte popóre conlocuitoare.

Temerile aceste potu fi esagerate, pôte, că ne coplesiescu impressiunile triste ale momen-tului, d'ér' déca privimu îndereptulu nostru la calea ce o amu percursu în ultimele trei diecenie ni se pare, că și candu sclavi'a corporala de atunci amu fi schimbat'o cu-o sclavia morala, care ne face se trasarimu la celu mai micu sgomotu, la cea mai mica suflare a ventului ce misca frun-zele în pomu, cumu trasare sclavulu la celu mai micu zuruitu alu lantiuriloru sale.

Voru dice pôte multi, că vremile sunt de asia, că trebuintiele omului de astadi sunt multu mai mari că odinióra și că entusiasmulu pentru cauza a trebuitu se se recésca, fiindu-că nu sunt mediu-voce de ajunsu. Ce lasia, ce condemnabila, ce lipsita de orice nobletia a animei este o asemenea afirmare! D'ér' mai multu, ea nici nu e fundata în realitate.

Se tragemu numai o paralela între starea ma-teriala a poporului romanu din Transilvania și Ungari'a de dinainte de 1848 și între aceea de astadi și ne vomu convinge, că desi în compara-tiune cu alte popóre e înca cătu se pôte de rea, totusiu e neasemanatu mai buna de cumu eră pe timpurile candu tieranulu era legatu de glia și nu potea numi nimicu alu seu. Și apoi unde erau poterile nôstre intelectuali de atunci și unde sunt cele de acuma, căti scieau carte înainte de 1848 și cătu de mare este numerulu acelor'a astadi!

D'ér' traimu în epoc'a glorioasa a intereselor particulare. Acést'a ne spune totu. Candu cineva este preocupatu numai de cinstit'a lui personalitate, candu viséza numai de posturi grase, de cruci pe peptu și alte meruntisuri de aceste apte de a satisface multelor cerintie ale interesului și orgo-liului personalu, adeveratu că nu mai este capabilu de a luptá pentru binele comunu, pentru ideile cele mari ale progressului societatii în mediuloculu ca-reia traiesce și a poporului din care s'a nascutu. Cu státu mai puțin se pôte pretinde dela unu asemenea omu entusiasmulu nationalu, candu elu este entusiasmatu numai pentru persón'a s'a, pentru eminentele calitati inchipuie ale ei, asemenea nu poti cere dela elu unu aventu mai nobilu, o jude-cata obiectiva și drépta, candu elu se ocupa numai și numai cu pretiutulu seu subiectu și cu alte prea stimulate subiecte dela cari depinde subiectivi-tatea s'a.

Amu schitiatu numai cu puțin cuvinte figur'a típica a timpului nostru, d'ér' ajunge spre a ne convinge cătu de valabilu este argumentulu ace-lor'a, cari sustienu, că suntemu pré seraci și de aceea nu ne mai potemu aventá la acelu nobilu entusiasmulu, care a încalditu pepturile antecesori-loru nostri, cari, desi numai o mana de ómeni, au sciutu se lupte cu atata curagiu și abnegatiune de sine pentru caus'a cea mare și santa a poporu-lui romanu.

Si óre generatiunea nôstra de astadi se nu mai fia capabila de acelu focu santu alu entusias-

mului, care a caracterisatu pe acele nobile figuri ale trecutului nostru. Se bucura óre acuma po-porulu romanu de tóte libertatile, este esistenti'a lui asigurata pentru tóte timpurile?

Odinióra eramu subjugati și lipsiti de tóte drep-turile omului, gemeamu în lantiurile iobagiei, d'ér' unu tesauru, celu mai scumpu alu unui poporu, ilu conservamu neatacatu: limb'a nôstra romanésca. Acuma nu mai suntemu iobagi, d'ér' trebuie se ve-demu că ni se ataca acestu tesauru, singur'a mos-tenire ce ne-a remasu p'na acuma intacta dela stramosii nostri. Înainte eramu lipsiti de tóta li-bertatea, astadi suntemu în pericolu de a perde individualitatea nôstra nationala, și generatiunea nôstra totusiu se nu aiba semtiu pentru tóte aceste, se nu véda prapasthi'a în care amu fi impinsi fara mila, déca nu ne-amu întrepune cu tóte fortiele morale și intelectuale pentru salvarea limbei și a culturii nôstre nationale?

Amu comite o crima din cele mai mari candu într'unu asemenea momentu de supremu pericolu pentru desvoltarea nôstra nationala amu dubitá în bunavointi'a, în curagiulu și în poterea de abne-gatiune a Romaniloru de astadi. Din norocire semburele este înca senatosu. Tóte încercările contrariiloru nostri de a petrunde p'na la elu și de alu molipsi au remasu și voru remané zadarnice.

Reulu celu mai mare înse nu ne vine dela straini, elu vine din mediuloculu nostru. Amor-tiél'a și indiferentismulu, care a cuprinsu în mare parte cu deosebire generatiunea nôstra mai tenera, isi are cauzele sale în acele idei pericolóse, cari se propaga cu o cutezantia nespusa de cătra cei ce se închina intereselor meschine personale. În-ainte acestoru felii de ómeni nu mai e nimicu santu, ei isi batu jocu de totu trecutulu poporului romanu, ridu, candu le vorbesci de marile idei, cari au însufletitu pe Romani în diferite epoce, precumu și la memorabil'a adunare nationala de pe Campulu Libertatii. Pentru ei tóte au fostu numai nescie simple comedii chiaru și sacrificiile aduse de cătra Romani pe altariulu natiunei.

Nu le-a succesu și nu le va succede înse nici acestoru nefericiti a inveniná isvorulu din care au se se nutrésca noue generatiuni, de unde au se 'și iea entusiasmulu pentru totu ce e nobilu ma-retiu și spre binele și folosulu poporului romanu.

Da! entusiasmulu nu este numai o nebunia, elu este motorulu celu mai puternicu alu progres-ului și alu civilizatiunei de astadi. Fara entusiasmu nu se pôte face nimicu mare, mai puțin înse se pôte luptá pentru drepturile, cultur'a și esistenti'a nationala a unui poporu. Sacruulu entusiasmu alu dreptei cauze ne va dá noua și indoita potere pen-tru grelele lupte ce ne mai stau înainte. Fia că epoc'a cea mare în care intramu se nu gasésca nu-mai suflete mici!

Cronic'a evenimentelor politice.

Cu privire la încercările de apropiare și întie-legere între Nemtii și Cehii Austriei publica „N. fr. Presse”, urmatóriele date din parte competentă: „Colegiulu barbatiloru de încredere ai partidei cehice a fostu hotaritu se tramita la Vien'a trei delegati, pentru că acesti'a în decursulu septemanei iubileului se între în atingere atátu cu guveraulu cătu și cu membrii cei mai de frunte ai partidei germaniloru decembristi (Ver-fassungspartei). În urm'a acestei decisiuni a so-situ Dr. Rieger cu alti doi colegi în Vien'a. La convorbire cu ministrulu Taaffe au luat parte afara de acést'a numai Dr. Herbst și Dr. Rieger. Conferenti'a avú caracterulu eschisivu alu unei încer-cari de apropiare personala. Dr. Herbst n'a voitu se faca nici-o propunere în priviuti'a întielegerei dintre partide, deórece nu se credea îndreptatitu și imputernicitu la acést'a, ci a vindicatu partidei singur'a îndreptatire de a decide. Adeveratu, că

s'a vorbitu despre eventualitatea unor noue confe-rentie între membrii ambelor partide, d'ér' Dr. Herbst a accentuatu, că aceste conferentie trebuie se se ti'na în Prag'a, unde se afla cei mai multi membri din ambele partide boeme. Totodata s'au numitu unele persóne, cari se aiba a mediuloci asemenea conferentie.”

Unele foi descrieau situatiunea conducătoriloru cehi asia că și candu ei n'ar' mai avé încatru și ar' trebui se între în Reichsrath de fric'a chiaru a poporului. Acuma s'a aratatu că tóte famele aceste erau neadeverate. Tóte diuarele cehice au declarat si declara, că Cehii nu voru intrá ne-conditionatu în parlamentulu centralu, ci pretindu, că se li se încuviintieze mai înainte unele preten-siuni, că conditio sine qua non a impacarei cu partid'a domnitóre germana. Déca Cehii ar' fi aplecati a intrá neconditionatu în Reichsrath, n'ar' mai trebui se se întielega atal'a cu ministrulu Taaffe și cu conducătorii nemti. Cehiloru li se pôte imputá, că au mersu cam prea departe în pretensiunile loru formulate în faimós'a declaratiune, d'ér' nimenea nu va dice, că Dr. Rieger, Sladkovsky și ceilalti ar' fi atatu de scurtu vedetori, încátu, pentru că diuarele germane vorbescu acuma de ne-cessitatea unei impacari între cele doue nationali-tati ale Boemiei, se între de-a ruptulu capulu în Reichsrath și se se arunce „cu încredere” în braçiele nemtiloru decembristi.

Germanii cu ministrulu Taaffe cu totu, se întie-lege, că ar' voi se faca unu pactu cătu mai efinu cu Cehii. Celu ce are se dè, nu imbia niciodata pe celu ce are se iè, peste mesur'a pretensiunei ace-stuia. Cehii nu se multiamescu numai cu buna-vointi'a exprimata și cu încrederea apromisa a dlui Taaffe și a Nemtiloru, ei ceru înainte de tóte o garantia pentru aceea, că apromissiunile acele nu sunt numai vorbe góle, zarzavatu nemtiescu, ceru ceva negru pe albu, ceva ce este în mana și nu mai pôte fi minciuna. Atitudinea guvernului façia de Cehi înse este înca fórte rezervata. Devis'a foiloru oficióse este înca: Intrati mai antaiu în Reichsrath și apoi vi se va dá totu, ce va fi possi-bilu. Oficiosii sustienu, că poporulu cehu cere in-trarea în Reichsrath, și că conducătorii cehi n'au încatru ear' acesti'a respundu prin organele loru, că dincontra guvernulu n'are încatru, elu va fi silitu se faca concessiuni Cehiloru, căci comitele Taaffe pentru aceea a și fostu chiamatu în minist-teriu, că se faca „impacarea” cu Cehii. Se va vedé în curéndu, care are mai multu dreptu. Deo-camdata este interesantu, că diarulu principalu cehu „Pokrok” declara, că d-lu Taaffe se nu se însiele, căci déca densulu nu voiesce a satisface pretensiunile cehice, ci voiesce numai ai seduce se între în Reichsrath, neintielegerile în ti'ra nu voru încetá și Cehii nu voru pasi peste pragulu Reichs-rathului nici atunci, candu ar' mai intrá înca unu comite Taaffe în ministeriu.

Peste câteva dile se voru incepe în Romani'a alegerile generale pentru camerele de reviuire. Miscarea electorala iea din ce în ce dimen-siuni mai mari, se tienu întruniri electorale mai în fiecare di, se agita prin graiu și prin scrisu pentru candidatii de diferite colori și care e re-sultant'a? E greu a cunoște din diferitele enun-tiatiuni adeverat'a opiniune a majoritatii în grav'a cestiune a acordarii de drepturi politice Evreiloru. Diuariulu „Binele Publicu” constata reser'va cea mare ce si-o împunu mai toti corifeii diferiteloru partide cu privire la cestiunea, că cumu se se faca reviuirea articolului VII alu Constitutiunei.

Despre aceea sunt toti în claru, că trebuie se se delature din acelu articulu dispositiunea, care face dependenta dela religiune castigarea drepturi-loru politice. Cei de alta religiune, cei ce au fostu eschisi p'na acuma chiaru dela posibilitatea de a avé drepturi civile și politice în Romani'a, sunt înse nu vre-o câteva mii ci cu sutele de mii

si nu Mohamedani, ci Evrei din soiulu celu mai periculosu. Se nasce acuma intrebarea, ca ore se pote pretinde dela romani, ca ei se le de drepturi deodatu seu cu gramad'a acestoru straini veniti in tierra din tote tierile vecine, in cea mai mare parte der' vagabundi?

Europ'a nu pote cere dela Romani'a, ca singura se se de pe manile Evreiloru si deca poterile apusane, cari au refusat a recunosce pena acuma independenti'a ei, totusi ar' pretinde asia cevasi, Romanii nu sunt datori a le face pe voia, pentru ca nimenea in lume nu pote fi obligatu de a comite unu actu de sinucidere. Despre atitudinea Romaniloru in acest'a grava cestiune, pe care amu potea'o numi o cestiune de viatua a statulu nationalu-romanu, voru decide viitorii deputati alesi pentru Camerele de revisuire. Astadi, cumu constata „Bin. Publicu“, candidatii de deputati pastreza inca o mare reserva, care va inceta negresitu, dupa alegeri, candu voru trebui se se pronuntie cu totii categoricu asupra modulu, cumu se se rezolveze cestiunea Evreiloru. Nu fara dreptu sustiene „Bin. Publicu“, ca reserv'a ce si-o impun atatu liberalii catu si conservatorii pote se nasca banuiele de diferita natura si ca ar' fi mai bine, candu candidatii ar' pasi inaintea alegatoriloru cu declaratiuni categorice. Inse nu voimu se mai cercetamu dupa causele, pentru care se procede cu atat'a reserva in acest'a cestiune grava, pote ca caus'a este o frica orecare de Europ'a cea amica Evreiloru, pote ca si alte se fia causele, ba, deca amu judeca numai dupa pasiunea cea mare, cu care se combatu partidele, amu trebui se credemu, ca se tracteaza mai multu despre aceea, care partida se domnesca in viitoriu, decatu despre modulu cumu se se rezolveze cestiunea Evreiloru. Der' se schitiamu pučinu diferitele opiniuni asupra acestei cestiuni, asia cumu au fostu exprimate in apeluri, in intruniri si in pressa:

Eata ce cetimu in manifestulu comitetulu partidei nationale liberale cu privire la revisuirea art. 7 din Constitutiune: „Cestiunea in desbatere este de o importantia vitala pentru viitorulu statulu romanu. Principiele dreptulu modernu, luminele si progressulu secululu, in care traimu, nu mai suferu, ca religiunea se pota fi unu obstaculu cuiva pentru insusirea drepturiloru cetatianulu. Partid'a nationale liberala admite revisuirea art. 7. Nu potemu inse admite, ca, sub acestu protestu, sute de mii de omeni straini de acest'a tierra prin traditiuni, prin sentimente, prin limba si prin nascere chiaru, se pota intr'a deodata in sinulu cetatii romane. Printr'o asemenea procedere, nu numai amu implant'a in sinulu natiunei romane elementulu celu mai disolvantu, der' inca amu crea in medioculu nostru unu contingentu gat'a totdeaun'a a servi de antegarda ori-carei invasiuni straine.“

In sensulu acest'a s'a vorbitu si la intrunirea a 3-a a liberaliloru. Siefulu partidei liberale d. C. A. Rosetti a tenuity unu discursu lungu, care in partea s'a finala cuprinde urmatoarele consilie pentru viitoriu: inarmarea spre a intimpin'a pericolele din afara; unirea tuturoru, fara pasiuni personale spre a imita esemplulu republicaniloru din Franci'a; instructiunea priu reform'a metodeloru de invetiamentu si prin invetiarea drepturiloru cetatiansci; constituirea partidei democratice, ca prin ordine se devina partida de guvernare; desgruparea avutiiloru pamentulu. Catu despre art. 7 din Constitutiune d. Rosetti e de parere se se restituie fostulu art. 6 propusu la 1866 si suprimatu atunci. —

O deosebita atentiune merita discursulu d-lui G. Danilenu, care sustienu opiniunea, ca Evreii se fia impamenteniti prin lege speciale si individuale asia spre esemplu cumu se impamentenescu Romanii din Austro-Ungari'a, Turci'a seu Russi'a, va se dica: se pota dobendi si ori-ce Evreu impamentenirea, inse numai cu consentimentulu Corpuriloru legiuitorie si deca va implini conditionile cerute prin legile esistente. Arata in fine, ca acest'a e singur'a solutiune, care pote impac'a cerinti'a Europei cu interesele nationale ale Romaniloru.

Diferite incatuv'a de aceste sunt opiniunile conservatoriloru cu privire la Evrei. Conservatorii sustienu, ca ar' fi aplecati a da Evreiloru drepturile politice, der' isi reserva dreptulu de a lua garantii in cea ce privesce acordarea drepturiloru civile. Presedintele intrunirei cons. principiele Dim. Ghic'a dise, ca tier'a nu se pote opune Europei, se acorde der' drepturi Evreiloru, inse asia, ca se nu se compromita interesele nationale. Gen. Florescu dice, ca nu va fi pentru

aceea, ca Evreiloru se li se de dreptulu de a cumpera proprietati si pe la sate, numai orasiile se le fia deschise. D. Boerescu combate politic'a guvernulu din anii cei doi ultimi. Cu privire la Basarabi'a, dice, ca situatiunea tierii ar' fi cu multu mai avantagiosa, deca guvernulu ar' fi avutu dibaci'a se incheie unu tractatu cu Russii inaintea de ce armat'a romana a trecut Dunarea s. a. In fine accentueza gravitatea situatiunei si apela la unirea tuturoru partideloru invitandu pe alegatori se voteze nu dupa partide, ci pentru barbatii cei mai capabili.

Aaugemu in fine ca luptele in Moldov'a sunt si mai fierbinti, ca acolo esista o fractiune care refusa Evreiloru ori si ce dreptu si este in contra revisiunei art. 7 si asia vomu ave o slaba schitia a miscarei electorale din Romani'a. Dela viitoarele Camere de revisuire depinde sortea viitoare a tierii, se speramu der' ca ele se voru compune astfelu ca se ofere o garantia pentru aperarea intereselor nationale!

Discursulu lui Ludovicu Mocsary

(tenuity in camer'a maghiara la 30 Aprile a. c.)

Onorata camera! Proiectulu de lege despre care se tracteaza nu 'lu potu primi de basa a debaterii generale. Declarandu acest'a, constatu totodata cu parere de reu, ca nu sunt in positiunea cea norocita si obicinuita, a talmaci cu acest'a ocaziune parerea stabilita in clubulu propriiloru mei soci de principie. (O voce din stanga extrema: Asia este!) Cu tote aceste tenuity de a mea datoria ce mi-o impune convictiunea de a vorbi, aratandu si acele cause, cari me indamna a pasi in contra acestuiu proiectu de lege.

Cestiunea dela ordinea dilei o tenuity de forte insemnata, cari nu incape indoiela, ca ori-cata silintia si-ar' si da, cu deosebire si on. d. raportoru, de a miciora insemnatarea acestuiu proiectu si de alu present'a intr'o forma catu se pote de nevinovata, elu totu sta in legatura strinsa cu cestiunea nationalitatiloru. Eu inse tenuity cestiunea nationalitatiloru de atatu de importanta, incatu eu o punu intr'unu rendu cu cestiunile cele mari de dreptu publicu dintre noi si Austri'a.

Nu este vorb'a aci de mai pučinu decatu de aceea, ca statulu are intentiune de a incepe o actiune spre a lat'i limb'a maghiara cu mediulocele ce stau in puterea lui. Sub cuvintele „latirea limbei maghiare“ dupa motivarea proiectulu de lege — dealtmintrea aceste cuvinte se cuprinde si in textulu legii, in introducere — n'amu pote intielege alt'a, decatu ca se se de ocaziune cetatianiloru nemaghiari ai statulu a-si insusi limb'a maghiara, ca limba a statulu, si ca pentru acest'a cetatiansii nemaghiari au numai de a multiam'i statulu. Eu, on. casa, vedu in asta afirmatiune o asemenea calculare naiva, cu care nimenea nu va pote fi sedusu, si trebuie se-o spunu, ca o asemenea lipsa de sinceritate o tenuity de nedemna pentru rassa maghiara atatu, catu si pentru statu. Ca-ci o scimu forte bine cu totii, ca noi sub latirea limbei maghiare nu intielegemu altuceva, decatu aceea, ca se delaturamu catu mai multu reulu celu mare, dupa care adeca acele 15 milioane de omeni, cari locuiescu in patria, nu sunt toti maghiari de vitia. Der' acest'a intentiune, acest'a tendintia, care cu voi'a seu fara de voie, se documenteaza in ori-ce casu in actiunea present'a, o intielegu forte bine si nationalitatile nemaghiare. Si dupace e afara de ori-ce indoiela, ca nume rulu sufletelorula rassa maghiara nu se pote in multi altfelu, decatu pe socotela nationalitatiloru celorlalte: este forte naturalu, ca celelalte nationalitati trebuie se veda in acest'a nisuintia, in acest'a tendintia intr'o privintia anumita unu atacu asupra proprieiloru esistentie, ceea ce earasi nu pote ave alta urmare, decatu, ca readucemu timpurile acele doreroase dela 1848, in cari miscarea nationalitatiloru a luat o directiune atatu de rea si in fine atatu de perniciosa. Actiunea de facia, on. casa, nu insemna alt'a, decatu, ca o rupemu cu acea politica, care a adoptat'o natiunea maghiara in cestiunea nationalitatiloru in timpul sistemulu absolutisticu si alu provisoriuulu, candu in acesta patria s'a fostu facutu o impacare generala intre nationalitati, o rupemu cu acea politica, care si-a aflatu espressionea in legea de nationalitati dela 1868. Principiulu fundamentalu alu acestei legi, pe care dupa a mea modesta parere o

tenuity de cea mai intielepta dintre tote legile, ca s'au adusu de 12 ani incoace in Ungari'a, este: fiecareia 'i este concesu, asi sustienu propri'a individualitate nationala, a-o desvolta si a pote progressa pe basa acestei individualitati nationale cultura, ca limbei maghiare se dau privilegii mai intratata, incatu este neaperatu necesariu cu privire la conducerea mai cu scopu a guvernulu statulu, necesariu, ca in privintia unoru afaceri se fia o unitate de limba in statu.

Pote ca unii voru sustiené, ca proiectulu de lege dela ordinea dilei nu sta in contradicere cu legea de nationalitate dela 1868, cari nu-o atatu nu-o modifica mai spre reu intru nimicu. Crede inse, on. casa, ca in acest'a afirmare este totu tenuity de pucina siuceritate, ca in motivarea proiectulu de lege insusi. Crede, ca acestu proiectu de lege sta tocmai in contradicere facisua cu legea de nationalitate dela 1868. Dupa acea lege nu es de lipsa, ca locuitorii tuturoru nationalitatiloru tierii se-si insusiesca limb'a maghiara, cari es prevediutu in lege, ca in afacerile loru publici potu procede in limb'a loru propria; acuma in voru pote dice dupa infintiunea acestei legi, ca pote cu-o fictiune numai, der' voru pote dice, ca eata acuma are fiecare ocaziune de a inveti'a limba maghiara, ecuma trebuie se scia fiecare ungurescu prin urmare nu mai este deli sa, a se intrebuintia la manupularea afaceriloru publice alta limba decatu cea maghiara (Strigari din stanga extrema: Va fi forte bine asia!) Acest'a va ave prin urmare consecintia naturala logica, ca acea dispositiune a legii dela 1868 se se delature, dupa care in afacerile publici se pote pertracta si in celelalte limbi, nu numai in limb'a maghiara. (Strigari din stanga extrema Asia si trebuie!)

Onorata camera! Cutezu a intreb'a: este pentru noi consultu, ca serupemu cu politic'a de nationalitate, care si-a capetatu espressionea in legea dela 1868? Crede, ca legea acest'a preste totu nu va ave celu succesu, care se astepta dela ea in interesulu latirei limbei maghiare, si deca nu va ave succesu, atunci intreb'u: ca ore este cu scopu, a nu sciu din ce alte cause secundarie, se scormo nimu din nou cestiunea nationalitatiloru, este cu scopu, ca statulu si maghiarimea se atraga a suprasu ur'a, care fara indoiela o va destept'a, ca se provoce acele pericole, cari dupa a mea modesta parere voru fi urmarile naturale ale acestei actiuni?

(Va urma.)

Din camer'a maghiara.

Desbaterea proiectulu de lege privitoriu la instructiune obligatoria a limbei maghiare in scolele poporale.

(Continuare.)

Nicolae Strevoiu: (Fine din nr. trecut.) Onorata camera! Din cele premise urmeza cu consecintia logica, ca purtarea cea plina de neincredere urmata de maghiari pena acuma facia cu romanii este cu totul neintemeiata, si sub aspectu de impregiurari, imi permitu a atrage atentiunea onoratai case asupra acelei impregiurari, ca deca se pune vreun pondu pe interesele comune ale maghiariloru si ale romaniloru, ceea ce atatu in jurnale, catu si in acesta casa, mai multe ocaziuni s'a relevatu apoi pentru acestu caz, pote, ca ar' jace in interesulu statulu, si ar' fi si timpu supremu, ca neincrederea, carea a esistatu pena acumu in aceste doue natiuni, se se delature catu mai curendu. Olgamintea de-a pune in lucrare acesta privesca pe natiunea maghiara, carea se afia la putere. Incercati de a asinecredere romaniloru, tindeti-le mana de amicu si dovada amicitia prin fapte, si ve veti convinge, ca neincrederea de pare indata si ca romanii, cari au puçini amici si multi inamici, voru stringe cu incredere mana amicului si va pastra cu credintia amicitia la bine si la reu. Pena nu va intempla acesta, se nu fiti pregatiti la alta din partur romaniloru dupa cele premerse de pena acumu, de catu nu mai la neincredere.

Onorata casa! N'asiu tine, ca votulu meu in privintia proiectulu de facia este destulu de motivatu, deca l'asiu releva si din punctu de vedere de statu. Se mai intrebarea, deca proiectulu de lege din cestiune cu privire la interesele de statu este folositoriu si deca elu duce la scopu? Dupa catu se vede din motivarea acestuiu proiectu limb'a maghiara are se fia introdusa in scolele elementare cu acelu scopu, pentru ca prin invetiarea acestei limbi progreseze bun'a intielegere intre deosebitele nationalitati Ungariei. Din partem'i acestu proiectu de lege nu lu'aptu pentru a duce la scopu. Copiii in scolele elementare

potu invetia limba maghiara in mesura mica si acei copii nemagiari, cari nu frecuentaza scole mai inalte, puţin a invetiatura a acestei limbi castigate cu multa greutate, o uita in scurta timpul, fiind-ca in cele mai multe cazuri nu au ocaziunea de-a se folosi de această limba. Astfel pe candu pe de-o parte copiii nu au nici unu folos de invetiatura limbei maghiare, pe de alta parte pierdindu vremea cu invetiarea acestei limbi, sunt inpedecati de-a si castiga cunoscintile elementare necesare in limba materna. Me referu in privinta aceasta la fost a granitia militara, unde regimulu militariu introdusese cu forti a limba germana in scolele elementare. Ce succesu a avut acasta procedere in decursulu unui secolu? Acela, ca in fie-care comuna 2—3 omeni sciu a vorbi reu germanesce, pe candu mass a poporului cu privire la cultura a ramasu inapoi.

Din cele premise se poşte vedé, ca si succesulu acestui proiectu de lege, se poşte dice celu pucinu, ca este problematicu; eu inse sum de parere, ca chiar in interesulu statului nu este ertatu a face experimente problematice cu cele mai inalte interese ale omenimei, adeca cu cultura popóreloru, si inca cu atatu mai multu sunt de acesta parere, fiind-ca scopulu acestui proiectu de lege nu se poşte realisa prin acestu proiectu de lege, ci eschisivu numai prin cultura, fiind-ca dupa experientiele istorice numai cultura e chiamata si capabila de-a nivelá diferentiele intre popóra. Déca statulu doresce a si ajunge scopulu, apoi dee si silintia de a inainta cultura intre popórale Ungariei, si suntu convinsu, ca bun a intelegere si chiaru estinderea limbei maghiare se va realisa ipso facto fara nici o fortiare prin lege, dupa cum acasta s'a intemlatu si in alte state, fiind-ca dupa catu sciu eu in nici unu stat, — poşte afara de Russia — n'a castigatu limba statului terenu cu forti a. Se nasce intrebaré, de ce se se facea in Ungaria exceptiune dela acasta regula generala naturala? Spre ce scopu se se imbrace limba maghiara cu odiulu silei? In fine pentru ce se fia constrinse popórele nemaghiare ale Ungariei a face lucsu cu invetiarea unei limbi straine, inainte de-a si fi castigatu cultura elementara? Fiindu-ca invetiarea unei limbi straine, fia chiar limba statului! este lucsu pentru acea tinerime, care inca nu si-a castigatu cunoscintile elementare. Nu este deci inoiala, ca prin acestu proiectu de lege ajungerea scopului propusu nu numai ca nu se promovedia, dér chiar este impededata.

Déca inse proiectulu din discussiune ar avé si altu scopu si adeca scopulu de a maghiarisá pe nemaghiari, apoi acasta dupa parerea mea din diu a de astadi este cu atatu mai puţin posibilu, fiindca eu celu pucinu in privinta romaniloru potu asigura pe onorat a casa, ca simtiulu de nationalitate la romani s'a desteptatu intru atata, in catu ei nici odata nu voru jertfi limba si nationalitatea loru in favorulu unei natii. Dérci nici n'ar fi cu scopu a pretinde acasta dela romani, fiindca in acestu casu romanii nu aru fi in stare de a distinge intre amici si inamici, de óre-ce celu mai aprigu contrariu alu romaniloru nu poşte pretinde jertfa mai mare dela romani, decatu se abdica de limba si nationalitatea loru.

Onorata casa! Nu remane inoiala, ca natiunea maghiara, care dispune de mare maiortate in acasta casa si posedé si carm a tieriei, are poterea de a pune in lucrare acestu proiectu de lege, fia bunu, séu fia reu, imi permitu inse acea observare, ca dupa parerile unoru mari barbati de stat, artea de a guberná nu consiste in aceea, ca cineva se useze de poterea ce posedé, pe catu numai se poşte, ci in aceea, ca acea potere se fia folosita cu moderatiune si intieptiune spre binele statului, deci nu potu partini acestu proiectu de lege.*) (Aplause din mai multe parti.)

Aladár Molnár dice, ca densulu lupta de 10 ani pentru ide a exprimata in proiectu. Regreta fórte multu, ca n'a fostu exprimata inca legea scolara dela 1868. Nu speréca, ca legea actuala va face, ca nationalitatile se devina unguri si in privinta limbei. Se implinescu mai 1000 de ani, de candu strabunii nostri au luat in posesiune această tíera si n'am vedutu péna acuma nici macaru nisuint'a de a asimilá. Déca asimilarea nu s'a potutu face in timpurile, candu nationalitatile n'aveau literatura, nici chiaru A, B, C-ulu, cumu se se póta face astadi, candu fiecare tieranu eetesce deja gazet a s'a scrisa in limba lui propria? De aci inse nu urméca, ca n'ar fi cu scopu, ca se se mediulocéca, ca nationalitatile se invetie a se intelege unele cu alte fara a si uitá limba loru propria. Acést'a nu insemna a asupri, ci numai a face se inainteze individualitatea loru. Trebuie se se creeze o cultura de caracteru comunu; unu mediulocu de frunte alu culturei comune inse este instructiunea obligatóre a limbei comune de statu. Numai pentru acestu scopu doresce infiintiarea legi de facija. Proiectulu a fostu atacatu din multe parti. Reflectandu la atacurile indreptate in contra-i, nu voiesce se polemizeze in contra nationalitatiloru representate (? Red.) in camera; ci intréca: pe bas a carei impoterniciri vorbescu aci unii domni, cari, sustienendu, ca acestu proiectu nu este dorint'a intregi natiuni, ci numai a unoru neofiti siovinisti, se geréca totodata cu-o mare sigurantia ca mandatari ai nationalitatii serbesce si sasesci? Ceea ce a disu Zay, ca

multi facu unu ghesieftu din aceea, ca servescu guvernulu este o arma cu dúce taisyuri. Elu, vorbitoriulu, nu voiesce se suspitioneze pe nimenea, dér nu potemu dice cu acela dreptu: ca multi facu unu ghesieftu din aceea, ca se punu in servitiulu nationalitatiloru? (Aplause.)

Deputatulu Politu asemenandu Apusulu cu Orientulu a uitatu se ne spuna, ca pe care statu amu trebui se'lu imitam. Póte pe Romani? D. Madarász ne-a doveditu tocmai, ca acolo limba romana este in tote scolile obligata. (Aplause). Ce se atinge de Belgia, pe care au adus'o ca exemplu Polit, se propune acolo intre 2000 de scolii in 1500 in limba franceza cu tote ca poporatiunea vlamica face 58%. Ce s'a intemlatu de candu statulu la noi se ocupa cu instructiunea populara? In secululu trecut s'a organizatu granitia militara si s'au adus in tote comunele granitiare invetiatori germani si in contra acestei mesuri n'a remonstratu nimenea, nici macaru din punctu de vedere pedagogicu. In anulu 1790 au incetatu nisuintiele de germanisare si in diet a din Bud a s'a restabilitu independenta constitutionala a tieriloru, ce se tienu de coron a ungara. Cu acestu actu s'au schimbatu si nisuintiele in privinta limbei de instructiune. Prin art. de lege VII: 1792 s'a introdusu limba maghiara in Ungaria, ca studiu obligatu, in Croati a, ca studiu extraordinariu. Asanumit a „ratio educationis“ data in an. 1806 de cátra imperatulu ingrijesce si pentru aceea, ca acelu art. de lege VII: 1792 se fia observatu in tote scolile populare Dispositiunea acést'a nu este dér n'oua, nu este „numai o idea nutrita de siovinisti si neofiti“ ci ocarmuirea s'a ocupatu inca in vremile trecute cu ea. (Aprobare).

Deputatulu Moczáry a disu, ca poti se calatorescu multe miluri prin unele locuri, fara se dai de unu unguru. Dérci acuma poporulu nu mai e legatu de glia cá odinioára. Cine garantéca nemaghiarului, ca sórtea nu 'lu va arunca intr'o parte a tieriei, unde are lipsa de limba maghiara. Oratorulu spune, ca in 1869, pe tempulu, candu ca functionariu alu ministeriulu de instructiune se afla in comisiune oficiala in comitatulu Neogradu, veneau tierani slovaci din satele vecine la dinsulu si 'lu rogau se intrevina la ministru, ca se face se se invetie la ei in satu limba maghiara, cáci ar' fi unu mare reu pentru ei, cá, candu mergu s. e. la térgu la Losoncz nu se potu intelege cu poporatiunea de acolo. Deput. Polit disu, ca unde este necesariu ingrijescu nationalitatile, ingrijescu insusi nationalitatile pentru instructiunea maghiara. Numai catu planulu de invetiamentu nu 'lu stabilescu poporulu, care semte de trebuinta limbei maghiare, ci acei domni cari din prejudetiu nationalu seu din alte consideratiuni nu voiescu se lase, ca poporulu se invetie unguresce. Dupá acést'a continua asia:

„Ceea ce a adusu inainte on. d. deputatu Strevoiu, ca adeca romanii nu fara cuventu au potutu primi cu neincredere acestu proiectu, a voitu se-o dovedéca in cea mai mare parte cu astfelu de fapte — celu puţin cu astfelu de fapte pretinse de elu — cari nu au nimicu comunu cu proiectulu de lege din cestiune. Concedu, ca intru unu casu séu altulu li s'a facutu Romaniloru nedreptate séu din partea autoritatiloru publice interne séu din partea guvernulu — eu nu sciu, elu sustiene, ca dintre Romani nu sunt destui aplicati pe la judecatorii, la administratiune s. c. l. ast'a o concedu, dér ast'a nu are comunu cu instructiunea obligatóre a limbei maghiare. Déca au plansori se pótféca a cere vindecarea loru, pe calea interpelatiunii séu a propunerei. Datori a corpuriloru legiuitoare trebuie se fia de a le vindéca. Se jeluiesce, ca tocmai acele dispositiuni ale legi pentru instructiunea populara, cari privescu nationalitatile nu se esecuta. Se poşte, poşte, ca insusi ministrulu, nu scie de acést'a, se poşte, ca scie. Dérci nu acést'a este reulu, ca existe lege scolara, ci aceea, ca legea nu se observa, si deaceea se pótféca se urgiteze observarea ei. Tocmai asia si aci nu aceea e bub a ca aducemu lege, care introduce studiulu obligatoriu alu limbei statului, ci déca va fi unu reu, acelu va fi, ca acést'a nu se va esecutá, séu se va esecutá reu, si si atunci se pótfiti se ve redicatu vocea in privinta acést'a. Eu din partemi facija cu Romanii asi recunósce de-o datorita a mea patriotica, ca péna atunci, péna candu voiu fi membru alu acestei diete, ori de cáte-ori voru avé causa de a se plange, se le servescu spre apărarea dreptatii. Si eu credu, ca este necesariu, ca neincrederea intre Romani si Maghiari se incete in interesulu loru reciprocu, dér se 'mi concéda on. d. condeputatu, ca neincrederea numai asia póte incetá, déca vomu fi unii facija de altii cu incredere reciproca. Péna atunci, péna candu fiecare parte astépta, ca cealalta parte se incete cu neincrederea, péna candu fiecare parte vede lucrulu nu in colórea s'a naturala, ci prin ochelarii neincrederi: péna atunci increderea intre olalta nu va deveni fapta. Intórca-se cátra natiunea maghiara cu acelu semtiu si cu acea alipire sincera, pe care o pretindu relatiunile dintre noi si situatiunea amendurora, si potu fi incredintiati, ca tocmai pentru aceea, ca suntemu avisati unii la altii, nu lipsi increderea imprumutata. Dérci se incépa ei d'anta i u c u i n c r e d e r e a. (Aprobare).“

Cu idea proiectului, continua oratorulu, este intielesu, nu inse cu form a, care este numai apta a desteptá órécare frica, fara de a oferí statului ungurescu unu folosu realu.

Afara de alte scaderi, cari le-a delaturatu dupa potintia comisiunea, éróra principala a proiectului este aceea, ca nu incepe cu revisiunea articolulu de lege XXXVIII: 1868, ci ca a fostu asternutu, ca proiectu deosebitu. (Aprobare in steng'a.) Totulu are caracterulu improvisatiunei. Déca nu s'ar' fi prezentatu, ca proiectu deosebitu, nu ar' fi avut caracterulu unei legi politice, ci ar' fi apasatu, ca o mesura culturala. Déca voimu, ca dispositiunile lui se fia cu succesu, atunci se modificamu in modu corespunditoriu tota administratiunea si intregu organismulu instructiunei. Trebuie se se desvólte in scolile nóstre populare o cultura comuna, pentru acést'a inse nu ajunge, déca se hotaresce in cativa paragrafi instructiunea obligatóre a limbei maghiare, ci intréca crescerea populara trebuie se se organizeze spre scopulu acést'a si trebuie se facemu o „politica de instructiune“ corespundietóre, care acuma nu-o facemu. Mai departe dice, ca trebuie se se aduca si jertfe materiale, cáci cu porunci simple nu vomu face se invetie poporulu niciodata unguresce. In fine atrage atentiunea ministrulu la aceea, ca la facultatea teologica dela universitatea din Budapest a se propune latinesce in contra otaririi legi, mai departe se ingrijesca ministrulu pentru aceea, cá din seminarele episcopesci se nu iésa pe anu sute de candidati de preotia, cari nu intielegu nici unu cuventu unguresce. Episcopatul nostru patriotic de siguru, ca nu se va opune la mesurile, ce se voru luá in privinta acést'a. (Viui a plause.)

Ministrulu de instructiune **Trefort**: Potu se primescu numai cu multamita frumós a si interesant a vorbire, ce-o audiramu tocmai dela d. deputatu Aladár Molnár. Déreca inse ia placutu a face cu acést'a ocaziune unu micu atacu asupra mea, se 'mi concéda a raspunde sine ira. Pentru antaiu d. deputatu considera de-o mare gresieála aceea, ca eu n'am impreunatu acestu proiectu cu-o revisiune a legi pentru instructiunea populara. Déca asi fi facutu acést'a atunci acestu proiectu de lege de siguru ar' fi suferitu naufragiu, cáci atunci s'ar' fi sternitu o multime de cestiuni fórte delicate, cari poşte ar' fi recerutu o sesiune intréga si fórte usioru ar' fi potutu se agite spiritele, (Aprobare in drépta) cáci atunci ar' fi venit la ordinea dílei si cestiunea scoliloru confessiunale si a autonomiei bisericesce, si atunci dispositiunea intentionata ar' fi servitu spre a ne combaté. Cá acést'a lege nu cuprinde inca totu, concedu, cáci nici nu tiénu de oportunu de a se face asupra unoru obiecte legi cari se cuprinda totu. Ajunge a se stabilí detailurile principale, punerea in lege si a miceloru detailuri inse mai totdeauna se resbuna. Déreca asemeni dispositiuni detaliate sunt de natura experimentalá si nu durabile, si déreca de alta parte legea nu se poşte revisui séu intregi cu novele in fiecare anu, este necesariu, ca se fia rezervata guvernulu regularea unoru detailuri pe calea ordonarei (Aplabari.)

In fine trebuie se respundu la imputarea, ca sciintiele la facultatea teologica de aci nu se propunu in limba maghiara. Déca se pune undeva pondu pe instructiunea limbei maghiare si pe interesele nationalitatii maghiare, atunci acést'a se intempla negresitu in seminariele catolice, fara nici o exceptiune, limba maghiara se cultiva in tote. Déca consideramu inse caracterulu bisericei catolice unguresce, ne vomu convinge, ca propunerea unoru obiecte este necesariu a se face in limba latina, cáci preotu catolicu nu poti fi fara cunoscintia limbei latine. Se ne aducemu aminte noi cei mai bétrani, cari amu cercetatu gimnasiulu inainte cu 30 de ani, si noi amu potutu se invetiamu limba latina numai prin aceea, ca câteva obiecte ni s'au propusu latinesce. Delaturarea instructiunei in limba latina o tiénu dér de contraria intereseloru bisericei catolice (Miscare in steng'a estrema); eu inse catu 'mi va stá in potintia voiu ingrijii, ca se se cultive in fiecare seminariu limba maghiara, ceea ce si asia se face, declaru inse ca niciodata nu voiu lua dispositiuni cu acelu scopu, ca se se impedece studiulu limbei latine in seminarii si la facultatea teologica de aci.

(Va urm'a.)

Societatea „Transilvani'a“ din Bucuresci.

In dilele de 28 Ianuariu si 11 Februaru, a. c., Societatea Transilvani'a a tienutu adunarea generala. — In urmatórele se publica in „Roman.“ unu resumatu din procesele-verbale ale acestor doue siedintie, care ne presinta starea si mersulu acestei bine-facetórie societati.

I-a siedintia. Din Darea de séma a comitetului despre gerarea afaceriloru societatii, cu incepere dela Ianuariu, 1878, péna la 31 Decembre alu aceluasi anu, prezentata prin presedintele societatii, d. A. Treb. Laurianu resulta ca:

1. Venitululu totalu alu acestui anu este de lei 11,755 — Cheltuíelele 6,272 15 b. Remane dér unu escedentu de lei 5,482 85 b., Adaogandu-se la acesta cifra averea societatii de la finele anulu 1877, in suma de lei 125,911, bani 44, fondulu societatii cu incheierea anulu 1878 se urca la: lei 131,394, bani 29. 2. Comitetulu, in conformitate cu decisiunea adunarii generale din

*) Dupá „Tel. Rom.“

18 April, 1878, a publicatu concursu pentru ocuparea noului stipendiu de 1,500 lei anual, creatu de Adunare cu numele de: „A. Papiu Ilarianu“, si dintre concurenti, in siedintia s'a din 17 Septembrie, a gasitu cu cale a conferi acestu stipendiu pe termenul de 5 ani, junelui Enea Hodosiu, studentu in anulu I de medicina, la Universitatea din Viena. 3. In bas'a decisiunii aceleiasi Adunari, comitetulu a aplicatu la diferite meserii 33 elevi romani de peste Carpati, intretienuti toti de societate. 4. Actele societatii pe timpul catu nu sunt imprimate, adeca de la 1 Octombrie 1870 si p'na in presentu, se voru imprimá, fiindu colectate gata, si distribui d-loru societari.

In urm'a darei de séma. comitetulu, presintandu inca proiectulu de bugetu pentru anulu 1879, isi depune mandatulu, si Adunarea, in sensulu statuteloru, alege unu birou provisoriu, pentru conducerea desbaterilor p'na la alegerea noului comitetu, si proclama de presiedinte alu biroului pe d. Tiepesiu si de secretari pe d-nii Fagarasianu si Petrutiu. In acésta siedintia se compune inca comisiunea verificátoria, in care se alege d-nii Tiepesiu I. Ciura, I. I. Manliu, M. Strejanu si M. B. Drocu, insarcinandu-se a veni la siedintia urmatória cu darea de séma asupra gestiunii comitetului.

II. siedintia. — Reportorul comisiunii verificátore, d. M. Strejanu, da citire reportulu acestei comisiunii, din care resulta ca:

1. Comisiunea, dupa ce i s'au presintatu tóte actele justificative de venituri si chieltueli, le-a esaminatu cu scrupulositate si le-a constatat in cea mai buna regula, fara a presintá nici o diferentia cu aretarile comitetului din darea s'a de séma. 2. Intre sprijinatorii si fondatorii cei mai zelosi ai societatii se constata si cu acésta ocaziune d. generalu G. Adrian, care a tramisu din Paris societatii si in decursulu anulu 1878 sum'a de lei 700, cu care fondulu ce póta numele Adrianu se urca la 2,500 lei. Fia cá devotamentulu, de care e insufletitu d. generalu Adrian, se incaldiesca anumele multora si cá nobilulu séu esemplu se aiba multi imitatori. 3. In catu privesce conducerea afacerilor societatii din partea comitetului, se constata, cá s'a facutu in modulu celu mai satisfacétoru si Adunarea nu'i póte fi de catu multiamitória.

Dupa citirea si aprobarea reportulu comisiunii verificátore, se procede la alegerea noului comitetu, prin votu secretu, si rezultatulu este urmatorulu: D. A. Treb. Laurianu, presiedinte, intrunesce tóte voturile, afara de unulu. D. Al. Lupasicu, vice-presiedinte si casieru, asemenea; d. G. Misail vice-presiedinte, cu maioritate; d. G. Porumbaru, membru, cu maioritate; d. D. Alecsiu, membru, cu maioritate; d. I. G. Stravolca, membru, cu maioritate; d. D. Frumosu, membru, cu maioritate; d. I. D. Braileanu, membru, cu maioritate; d. I. A. Ciura, membru cu maioritate si. d. D. Precupu, secretaru, iérasu cu maioritate. D. A. Treb. Laurianu, ocupandu-si locul de Presiedinte, multiamesce Adunarii pentru increderea ce i-a aretatu si de asta-data si promite cá, cá si p'na aci, va lucrá din tóte puterile in interessulu societatii.

Dupa acésta, se votéza inca bugetulu pentru anulu 1879, care se aproba dupa cum s'a presintatu de comitetu, alocanduse la venituri sum'a de lei 9,180 si la chieltueli totu aceeasi suma.

Incunosciintiare.

Reuniunea mariana va tiené a II adunare generale in opidulu Sangeorgiu la 4 si 5 Iunie 1879 cu urmatória programa:

1. Membrii in corpore asista la celebrarea cultulu divin.
2. Cuventu de deschidere.
3. Reportulu comitetului despre activitatea reuniunii in tempu de unu anu.
4. Reportulu cassariului despre starea cassei.
5. Alegerea comisiunii censorátorie de ratiuni si pentru inscrierea membriloru noi.
6. Modificarea statutulu reuniunii si a regulamentulu pentru reuniunile filiali.
7. Reportulu comisiuniloru.
8. Referarea comisiunii esmise in anulu trecutu despre planulu de gimnastica in scóla poporale si unifomitate in espressionile de comanda.
9. Frangerile decimali in scóla poporale.
10. Substantivulu, tractare practica.
11. Din invetiamentulu intuitivu: ciufafai'a, masalariti'a si cucut'a in specie, si in genere caracteristic'a planteloru veninóse, tractatu practic.
12. Cari sunt relele ce inpedeca inaintarea invetiamentulu si cari ar' fi midiolócele pentru delaturare?

13. Pentru statorirea unui planu de invetiamentu va referá fiecare invetiatoriu in scrisu despre materialulu, ce intre impregiarile locali ia succesa a propune din tóte obiectele, cumu si despre pedecetele, ce a intimpinatu in propunerea lui.

14. Pertractarea altoru propuneri.

15. Alegerea oficialiloru.

Comitetulu reuniunii mariane.

Naseudu la 20 April 1879.

Presiedintele: Secretariulu:
Maximu Popu. Petru Tofanu.

Diverse.

(Proiectulu de maghiarisare) s'a votatu cu mare maioritate de cátra dieta si acuma se va desbate in cas'a magnatiloru. Ni se scrie dela Budapesta, cá spre a luá parte la acésta desbateri au sositu acolo ambii nostri Metropoliti cu Episcopii loru sufragani.

(Alegere de primariu in Sebesiu.) Postulu de primariu in Sebesiu devenindu vacantu prin pensionarea fostulu primariu Balomiri érá se se ocupe in 8 l. c. prin alegerea comunitatei orasiului. Din cauza, cá între Romanii din Sebesiu si între Sasi domnesce o relatiune ostila séu mai bine disu incordata se presupuse, cá alegerea va fi impreunata cu mari lupte. Candu s'a seversitu actulu alegei, capatá Dr. Stefanu Pacurariu, ginerile lui Balomiri, 33 voturi, érá senatorulu sasu Leonhard 24 voturi. Minoritatea a protestatu in contr'a alegei. Sasi vedu, cá nu mai potu domni in Sebesiu si de aceea protestéza, dér' acésta anevoie le va mai poté tolosi ceva. Au domnit ei destulu peste Romani, acum'a a venitulu timpul, cá se mai fia si dintre Romani in capulu afaceriloru comunale, cáci maioritatea in orasiu o au Romanii.

(Mai alu.) Junimea studiósá dela gimnasiulu romanu din Naseudu va arangiá la 17 Maiu 1879 unu Maialu in „Dumbrav'a“ Naseudulu, eventualu in sal'a gimnasiala.

(Dela Curtea romana.) Domnitoriulu Carolu a primitu, Joi'a trecuta, in audientia particulara pe ambasadorulu austro-ungaru d. comite Hoyos de Sprinzenstein, care a remisu din partea imperatulu Austriei o scrisóre, prin care multiamesce Domnitoriulu si Dómnei pentru felicitarile ce i-au tramisu cu ocaziunea nuntei de argintu a Maiestatiloru Sale. — Septeman'a trecuta a sositu in Bucuresci principele Leopold de Hohenzollern fratele celu mai mare alu Domnitoriulu Carolu. Principele Leopold care e colonel in gard'a prussiana, a fostu candidat in 1870 la tronulu Spaniei din care cauza s'a escatu resbelulu între Germani'a si Françi'a. Joi, la órele 11 1/2 dimineatia Domnitoriulu Carolu, façiá fiindu d. ministru de resbelu si d. generalu-comandantu alu divisiunii a II, a presentatu la palatu fratelului seu pe toti dnii oficeri superiori din garnisóna, cu cari A. S'a principele Leopold a binevoitu a convorbi in modulu celu mai cordialu. Principele Leopold a primitu, la órele 2, pe Metropolitu Primatu alu Romaniei. — In 24 April st. v. s'a serbatu in Bucuresci diu'a onomastica a Dómnei Elisabet'a. Sér'a capital'a a fostu splendidu iluminatu si casele decorate cu stindarte tricolore, covóre si balóne-felinare de diverse culori.

(Moneda serbésca.) Guvernulu serbescu este in ajunulu incheierei unui contractu cu-o casa din Paris pentru baterea monedei nationale in valóre de 14,800.000 franci. Monedele de aur voru avé numirea „Milan de aur“ si voru fi de 5, 10 si 20 franci.

(Mostenitoriu la tronulu romanescu.) Mai multe diure germane sustienu, cá ducerea in Romania a printiului Leopold de Hohenzollern are de scopu de a regulá successiunea tronulu Romaniei. Printiulu Carolu neavendu adi nici unu succesoru — alu doilea fiu alu printiului Leopold adeca printiulu Ferdinand-Victor-Albert-Meinard nascutu la 24 Augustu 1865 va fi propusu de a mosteni in casu eventualu pe A. S. R. Carolu I.

(Osecta sangerósá in Russi'a.) Nici intr'unu statu europénu nu sunt atatea secte religióse, cá in Russi'a si unii atribuescu acestu fenomenu acelei impregiaru, cá n'ar' fi tolerantia religiósá, si cá ori-ce idea mai libera este incatusiata, érá altii atribuescu inmultirea secteloru tocmai unei tolerantie pré mari religióse, pentru cá guvernulu rusescu nu'i pré pasa cumu si cui se inchina ómenii numai in politica se nu se ames-

tece. Dupa unu conspectu alu santulu sinodu din Petersburg in anulu 1878 s'au formatu 14 secte nóue. Cea mai ciudata din acestea secte este sect'a Piavocinaia, de care se tienu mai toti tieranii din cerculu Griazove din guvernamentulu Vologd'a. Dupa invetiatur'a acestei secte toti copiii nascuti, precumu si ómenii mari, cari voiesc se fia primiti in acésta secta, trebuie se se boteze in locu de apa cu sange, care se iea dela titiele femeiloru punenduli-se lipitori. In urm'a ceremoniiloru celoru urite, ce le observéza acesti sectatori barbari, este mortalitatea între densii s' mai cu séma între femei inspaimantátore. In locu de lapte dela peptulu mamei, se da se bé prnceloru sange caldu, lcidu, inainte de ce se inchiagi. Tóte mesurile, cáte le-a luat p'na acuma guvernulu rusescu, pentru cá se stérpésca acésta secta au remasu fara de resultatu.

Dare de séma

Au contribuitu pe listele societatii „Romanii Juna“:

Din Transilvani'a: — 1. *Blasiu*. (64 fl. v. a. Escelenti'a S'a Archieppulu si Metropolitu Dr. Ioanu Vancea de Butésa 35 fl. a. Prin colect'a d-lui prof. Petru Solomonu. D-nii: Ioanu Germanu, prof. 1 fl. I. M. Moldovanu 1 fl., G. Blasianu 1 fl., Silv. Nestor 1 fl., Petru Solomonu 1 fl., b. Prin colect'a d-lui Basiliu Turcu. D-nii: Dr. Nicolau Stoia 2 fl., Ignat Berger 1 fl., I. Oarga 1 fl., Ludovicu Ciato, advocat 1 fl., Emiliu Vlassa 1 fl., I. Graur, subjudé 1 fl., Ioanu Milotinovicu 1 fl., Basiliu Turcu 2 fl., Iosifu Popu 1 fl., Hidvéghy Béla 1 fl., Dna Mari'a Tipografu 1 fl., Nicola Rusanu 2 fl., Demetriu Turcu, jude 2 fl., Augustinu Stragianu 1 fl., Iosifu Stragianu 1 fl., George Vancea 2 fl., Absolonu Siarlea 1 fl., Teodoru Onisioru 1 fl., Dna Vladuva An'a Schieszl 1 fl.

2. *Bistrita*: (10 fl. v. a.) a. Prin colect'a D-nej Teresi'a Craciunu. Dómnele: Mari'a de Francu 1 fl., Mari'a Resan 1 fl., Teresi'a Craciunu 2 fl., Dlu Danil Lic'a, advocatu 6 fl.

3. *Branu*: (17 fl. v. a.) a. Prin colect'a d-nej Ioanu Ratiu: Domnii: Nicolae Penciu, jud. reg. 1 fl. Ioanu Ratiu not., 2 fl. 50 cr., Vlad Enescu, economu 1 fl., George Monoiu, primaru 1 fl., Ioanu Stoianu, primaru 1 fl., Ioanu Persoiu, parochu 1 fl., George Enescu, economu 50 cr., Ioanu Gherbace, v. primaru 50 cr., Iunghász Ferencz 1 fl., Nicolau Moldovanu, adj. pret. 1 fl., Iosif Weiss, paroch cat. 1 fl., Ioanu Latzkó, contr. vamalu 50 cr., Iosif Enescu, economu 50 cr., Ilie Bucsia, economu 50 cr., Ioanu Musioiu, parochu 50 cr., Molnár Iános 50 cr., Ioanu Manoiu, economu 50 cr., Anton Pohal ospetariu 50 cr.

(Va urmá.)

Tablourile oleografice,

edate de dlu F. A. Lachmann, Oficieru c. si corespondentu militariu in Bucuresci, cari representa diferite episode din ultimá campania a armatei romane in contra Turciloru (a se vedé „Gaz. Trans.“ Nr. 2 din an. cur.), le-a primitu in comisiune pentru provincieles austro-ungare.

Dlu **B. G. Popovits**

Furnisorulu Curtii M. S. R. Domnitoriulu
Vien'a I, Fleischmarkt 15.

Pretiuulu tablouriloru este urmatoriu:

Portretele Mariiloru Loru in rama cu fundulu valu 16 florini esemplariulu.

Tóte celelalte tablouri cu rame cuadrate 15 florini esemplariulu.

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 14 Maiu st. n. 1879.

5% Rent'a charthia (Metalliques)	66.65	Oblig. rurale ungare	78.1
5% Rent'a-argintu (imprumutu nationalu)	67.15	„ „ Banat-Timis.	84.3
Losurile din 1860	124	„ „ transilvane	81.3
Actiunile bancii nation. 832. —		„ „ croato-slav.	87.1
„ instit. de creditu 240.40		Argintulu in marfuru	—
Londra, 3 luni	117.35	Galbini imperatesci	53
		Napoleon'd'ori	9.3
		Marci 100 imp. germ.	57.7

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu

Tipograf'a: Ioane Gött si fiu Henriou.